

Jaarverslag 2020

van de

Commissie van Toezicht

van de

PI Veenhuizen

Inhoudsopgave

1. De PI Veenhuizen	3
2. De Commissie van Toezicht	3
<i>Samenstelling van de Commissie van Toezicht</i>	3
<i>Secretariaat</i>	3
<i>Covid-19 pandemie</i>	3
<i>Klankbordgroep</i>	4
<i>Kenniscentrum</i>	4
<i>RSJ</i>	4
<i>Digitale informatie-uitwisseling</i>	5
<i>Commissievergaderingen in aanwezigheid directie</i>	5
3. De toezichthoudende taak	5
<i>Tenuitvoerlegging vrijheidsbeneming</i>	5
<i>Bekendheid en zichtbaarheid Commissie van Toezicht</i>	6
<i>Meldingen incidenten patiëntenzorg</i>	6
4. De bemiddelingstaak	6
<i>Maandcommissariaat</i>	6
<i>Besproken onderwerpen in het maandcommissariaat</i>	6
<i>Bemiddeling bij klachten</i>	7
<i>Verbetering klachtenprocedure</i>	7
<i>Brievenbusproblematiek</i>	7
5. De beklagcommissie	7
<i>Klachtenbehandeling</i>	7
<i>Nationale ombudsman</i>	8
<i>Ingekomen klachten</i>	8
<i>Medisch inhoudelijke klachten</i>	9
6. De adviestaak	9
<i>Advies en inlichtingen</i>	9
<i>Winkelvoorziening In-Made</i>	9
<i>Verbouwing Groot Bankenbosch</i>	10
<i>Geneesmiddelendistributie</i>	10
7. Overige vermeldenswaardige activiteiten en gebeurtenissen	10
<i>Afdelingsbezoeken</i>	10
<i>Matrassen</i>	10
<i>Nieuwe werkwijze afnemen urinecontroles</i>	11
<i>LBB acties</i>	11
<i>Ingebruikneming Klein Bankenbosch</i>	11
<i>Gedetineerdensurvey</i>	12

De directie kwam daar wel vrij snel en zoveel mogelijk in tegemoet door forse uitbreiding van bijvoorbeeld de Skype-mogelijkheden. Alle genomen maatregelen hebben niet kunnen voorkomen dat half december toch twee al langer verblijvende gedetineerden positief op Covid-19 werden getest en in quarantaine moesten worden geplaatst. Een plan van aanpak bij een eventuele uitbraak van het virus binnen de inrichting was beschikbaar en kon operationeel gemaakt worden. Ernstige ziekteverschijnselen hebben zich gelukkig niet voorgedaan.

De directie had in het begin dagelijks – en later wekelijks – contact met de Gedeco over de beperkende maatregelen en de compensaties die daarvoor in de plaats mogelijk waren. Deze contacten hebben steeds in goede harmonie plaats kunnen vinden. Het gebruik van de meerpersoonscellen werd opgeschort. Tijdens de eerste weken van de pandemie bestond bij een medewerker van de winkelvoorziening In-Made in Almelo een verdenking op een coronabesmetting (later niet bevestigd), waardoor alle goederen moesten worden vernietigd en een week geen leveringen konden plaatsvinden. De gedetineerden kregen toen de gelegenheid om bij de plaatselijke Jumbo-supermarkt inkopen te doen. Vlak voor de zomer kon een aantal beperkende maatregelen versoepeld worden, waaronder het vader-kind bezoek. Ook verlofverleningen voor zover noodzakelijk voor de vijf basisvoorwaarden ter voorbereiding van de re-integratie werden weer mogelijk evenals overplaatsingen naar een andere justitiële instelling. Zelfs de kapper mocht weer in de inrichting komen en kerkdiensten werden hervat. De bij tijd en wijle zeer warme zomer maakte het verblijf in detentie tijdens deze pandemie extra zwaar. Helaas moesten als gevolg van de tweede golf van de pandemie deze versoepelingen in september weer teruggedraaid worden.

Ook voor de commissie braken bijzondere tijden aan. De voorzitter had regelmatig telefonisch contact met de directie over de ontwikkelingen in de instelling en de mogelijkheden van voortgang van het maandcommissariaat en de beklagzittingen. Het maandcommissariaat werd aanvankelijk zoveel mogelijk telefonisch afgehandeld en tegen de zomer zelfs weer met inachtneming van de coronaregels in fysieke ontmoetingen in het voorgebouw. Eind december moest het maandcommissariaat als gevolg van twee positief geteste gedetineerden tijdelijk volledig gestaakt worden. Bezoeken in de instelling zijn vanaf maart helemaal niet mogelijk geweest, ook niet aan de afzonderingscellen. De beklagzittingen zijn voor de zomer zoveel mogelijk alleensprekend door de voorzitter afgedaan. Daarna hebben toch weer fysieke zittingen onder de geldende coronaregels kunnen plaatsvinden. Na de zomer moest de situatie van voor de zomer helaas weer hervat worden.

Klankbordgroep

Alhoewel de commissie regelmatig op de hoogte werd gebracht van de activiteiten van de Klankbordgroep, zou een jaarlijkse gedachtenwisseling tussen onze commissie en de klankbordgroep op prijs gesteld worden. Een aantal onderwerpen voor deze gedachtenwisseling zullen in dit jaarverslag naar voren gebracht worden.

De jaarlijkse themadag van de Klankbordgroep heeft in het verslagjaar als gevolg van de Covid-19 pandemie geen doorgang gevonden.

Kenniscentrum

Het Kenniscentrum werkte voor de commissie naar behoren. Zowel de website als de Nieuwsbrief werden regelmatig gelezen en geraadpleegd.

RSJ

Het jurisprudentiebulletin van de Raad voor Strafrechttoepassing en Jeugdbescherming werd regelmatig geagendeerd. Relevante uitspraken werden nader besproken.

Digitale informatie-uitwisseling

De door het ministerie gewenste digitale informatie-uitwisseling kwam evenals vorig jaar in onze inrichting niet van de grond. Een van de belangrijkste belemmeringen was de onmogelijkheid om een internetverbinding op de locatie Norgerhaven te realiseren. Dit was een van de redenen waarom de commissievergaderingen (helaas) alleen in Esserheem of vanwege de Covid-19 pandemie in Groot Bankenbosch plaatsvonden. Daarnaast bestonden nog diverse andere grieven over de invoering van de digitale informatie-uitwisseling. Deze zijn aan de Klankbordgroep ter kennis gebracht voor bespreking met het ministerie. Deze problemen werden in het verslagjaar (nog) niet voldoende tot een oplossing gebracht.

Mogelijk dat in de nabije toekomst de plaatsing van twee steunmasten verbetering in de telefoon- en internetverbinding op beide locaties oplevert.

Commissievergaderingen in aanwezigheid directie

Onder normale omstandigheden zou maandelijks in de commissievergaderingen overleg gepleegd zijn met de directie van beide locaties. Als gevolg van de Covid-19 pandemie hebben de vergaderingen van april en mei geen doorgang gevonden. De vergadering van juni vond plaats in een bewust zeer beperkte omvang van drie leden. De vergaderingen van juli en augustus vonden weer voltallig plaats in Esserheem, evenals die van september, maar dan in Groot Bankenbosch, dus buiten de twee locaties Esserheem en Norgerhaven waar zich gedetineerden bevonden. Ook de vergadering van oktober vond in Groot Bankenbosch plaats, maar toen in een opnieuw beperkte bezetting van vijf leden. De vergadering van november werd in verband met de tweede golf van de Covid-19 pandemie afgelast, waarna de laatste vergadering in december weer in beperkte omvang van zeven leden in Groot Bankenbosch plaats vond.

De agenda werd opgesteld door de commissie. De directie had ook de mogelijkheid van te voren punten op de agenda te brengen, maar maakte daar ook in dit verslagjaar alleen tijdens de vergadering gebruik van.

In de vergadering werden standaard steeds de maandelijks overzichten van de straffen en maatregelen en de verslagen van de maandcommissarissen en de beklagzittingen besproken. Ook van de verslagen van het overleg van de directie met de Gedeco werd steeds kennisgenomen. Gewoontegetrouw woont een afvaardiging van de commissie enkele keren een dergelijk overleg bij. Helaas heeft dit in verband met de coronamaatregelen in het verslagjaar niet plaatsgevonden.

Ook de aanstaande en ondanks de Covid-19 pandemie voortgaande renovatie van de PI Veenhuizen was regelmatig onderwerp van informatie door de directie aan de commissie.

3) De toezichthoudende taak

Tenuitvoerlegging vrijheidsbeneming

De Commissie van Toezicht heeft overeenkomstig art 7, lid 2a Pbw tot taak ‘toezicht te houden op de wijze van tenuitvoerlegging van de vrijheidsbeneming in de inrichting of afdeling.’

Tijdens het maandelijks overleg werden aan de hand van door de directie ter beschikking gestelde overzichten steeds de opgelegde straffen en maatregelen besproken. Alhoewel het aantal noodzakelijke straffen en maatregelen nog steeds voornamelijk het bezit van en de handel in drugs, geneesmiddelen en telefoons betrof was het aantal dit verslagjaar als gevolg van de noodzakelijke coronamaatregelen (geen of minder bezoek) wel aanzienlijk gedaald. Desondanks hebben we in de loop van het jaar niet gemerkt, dat de onrust als gevolg van het (vermoedelijk) minder beschikbaar zijn van de genoemde middelen in de instellingen toenam. Aan het eind van het jaar bleek toch weer vrij veel ‘gehengeld’ te worden naar over de afrastering en de gracht gegooide hasj en telefoons.

Op 20 augustus was het noodzakelijk in Esserheem een gedetineerde in de mechanische middelen te plaatsen, nadat hij zich in de afzondering had gesneden met een in zijn mond verborgen deel van een scheermesje. Hij verzette zich met dit gedrag tegen uitzetting naar Zwitserland. Tijdens het afschalen van deze hoogst ongebruikelijke toepassing van mechanische middelen zag hij kans zichzelf opnieuw te verwonden en het scheermesje in te slikken, dat vervolgens in het ziekenhuis verwijderd moest worden. Betrokkene is uiteindelijk in vreemdelingenbewaring gegaan in het DC Rotterdam.

Bekendheid en zichtbaarheid Commissie van Toezicht

In het vorig verslagjaar gaven wij aan ons nader te willen beraden op de bekendheid en zichtbaarheid van de commissie in de instellingen. Als gevolg van de Covid-19 pandemie is de commissie daar nog niet aan toe gekomen.

Het is een van de onderwerpen, waarover de commissie graag met de Klankbordgroep van gedachten zou willen wisselen.

Meldingen incidenten patiëntenzorg

Ook dit verslagjaar is de commissie niet geïnformeerd over het aantal, de aard en de afwikkeling van meldingen van medische incidenten in de gedetineerdzorg (MIP¹).

4) De bemiddelingstaak

Maandcommissariaat

De Commissie van Toezicht heeft overeenkomstig art 7, lid 2b Pbw ook tot taak ‘*kennis te nemen van door de gedetineerden naar voren gebrachte grieven.*’ De commissie gaf aan deze taak uitvoering door middel van het maandcommissariaat. Alle leden van de commissie waren beurtelings maandcommissaris. Het bezoek volgens rooster van de maandcommissarissen werd altijd vooraf bekend gemaakt, zodat gedetineerden zich tijdig konden opgeven voor en voorbereiden op een gesprek. De voorbereiding en ondersteuning van de afdelingen gedetineerdenplanning was voor een goed verloop van deze bezoeken van vitaal belang. De maandcommissarissen boden een luisterend en signalerend oor, bemiddelden tussen de gedetineerde, het afdelingspersoneel en de directie of verwezen zo nodig naar de klachtenprocedure.

Zoals hierboven al uiteengezet heeft het maandcommissariaat in het verslagjaar zo goed en zo kwaad als mogelijk was gefunctioneerd. Als fysieke ontmoetingen niet mogelijk waren, werd geprobeerd de aangedragen problematiek alsnog telefonisch tot een oplossing te brengen.

Besproken onderwerpen in het maandcommissariaat

De maandcommissarissen hebben een verscheidenheid aan onderwerpen met gedetineerden besproken, zoals:

- Medische zorg en geneesmiddelenverstrekking (zie ook elders)
- (Interne) postbezorging
- Oplegging maatregel/disciplinaire straf/oplegging rapport /plaatsing afzondering
- Overplaatsing
- Bejegening
- Bezoek
- Sport
- Winkelvoorziening
- (Koosjere) maaltijden

¹ MIP staat in de landelijke gezondheidszorg voor Meldingen Incidenten Patiëntenzorg.

- Vermissing goederen na overplaatsing
- Rekening-courant (zie ook elders)
- Arbeidsomstandigheden
- Invoer/uitvoer goederen (van bijvoorbeeld diverse X-boxen)
- Dagprogramma
- Wasprocedure
- Re-integratie en het vermeende disfunctioneren van de casemanagers

In dit verslagjaar is begonnen met een cumulatief overzicht van de besproken onderwerpen in het maandcommissariaat. Dit leverde in het tweede halfjaar 65 geplande ontmoetingen op, waarvan drie niet verschenen. Tijdens die ontmoetingen werden naast andere onderwerpen 41 klachten besproken van 27 gedetineerden. Van deze klachten werden 28 (68,3%) klachten ondanks de bemiddelingspoging niet ingetrokken, maar 11 (26,8%) wel (en 1 niet bekend). In het volgend verslagjaar zullen deze ontmoetingen nog uitgebreider gedocumenteerd worden in een Excel-overzicht.

Bemiddeling bij klachten

In een poging de beklagprocedure te ontlasten werden door de secretaris –in overleg met de voorzitter van de beklagcommissie – ingebrachte klachten regelmatig ter bemiddeling aan de maandcommissarissen meegegeven. In een aantal gevallen kon de klacht naar genoegen van de gedetineerde opgelost worden, waarna de klacht werd ingetrokken (zie verder).

Verbetering klachtenprocedure

In samenwerking met de directie is in het verslagjaar een begin gemaakt met een verbetering van de klachtenprocedure met als doel het aantal klachten te verminderen en bestaande problemen zo dicht mogelijk bij de bron van het probleem tot een oplossing te brengen. Helaas heeft deze verbetering ook als gevolg van de Covid-19 pandemie vertraging opgelopen.

Brievenbusproblematiek

Zowel een het begin van het jaar in Esserheem als aan het eind van het jaar werden we opgeschrikt door de vondst van een aanmerkelijk aantal klachten en verzoekbriefjes van oudere datum in een (onbekende) brievenbus van de commissie in de beide directiegangen. Deze brievenbussen waren niet toegankelijk voor gedetineerden. Vermoedelijk werden de gevonden klaagschriften en verzoekbriefjes hier op verzoek van gedetineerden gedeponereerd door medewerkers. De betrokken (ex)gedetineerden zijn van deze vondsten op de hoogte gesteld en gevraagd of zij behandeling van hun klacht of probleem nog op prijs stelden. Hierop is vrijwel geen respons gekomen. Een enkele zaak is alsnog afgedaan.

5) De beklagcommissie

Klachtenbehandeling

De Commissie van Toezicht heeft overeenkomstig art 7, lid 2c Pbw tot taak zorg te dragen voor de behandeling van klaagschriften ingevolge het bepaalde in hoofdstuk XI van diezelfde Pbw, dat ‘*een gedetineerde bij de beklagcommissie beklag kan doen over een hem betreffende door of namens de directeur van de inrichting genomen beslissing*’.

De voorzitters van de beklagcommissie waren mr. J. Schoemaker en mr. F. Sieders. Het lag in de verwachting dat in het verslagjaar de beklagcommissie iedere maand zowel in Esserheem als in Norgerhaven twee beklagzittingen zou houden. Zoals hiervoor al aangegeven hebben we als gevolg van de Covid-19 pandemie aan dit voornemen geen gevolg kunnen geven.

Alle binnengekomen klachten zijn of alsnog op een fysieke zitting door een al of niet alleensprekende voorzitter van de beklagcommissie afgedaan of door een van hen zonder fysieke ontmoeting schriftelijk afgedaan.

In de vergaderingen van de commissie werd door de voorzitters van de beklagcommissie telkens naderhand verslag gedaan van de op de zittingen behandelde klachten.

Nationale Ombudsman

Tijdens de bespreking van een bejegeningssklacht in het maandcommissariaat werd de vraag opgeworpen of een gedetineerde met een klacht, die op formele gronden niet-ontvankelijk zou worden verklaard of tijdens een normale procedure via de beklagcommissie en de RSJ niet tot het voor de gedetineerde gewenste resultaat had geleid zich uiteindelijk tot de Nationale Ombudsman zou kunnen wenden. Ons secretariaat heeft daarover contact gehad met de Ombudsman, maar aan het einde van het verslagjaar hierover nog geen uitsluitsel gekregen.

Ook dit onderwerp zou aan de orde gesteld kunnen worden in een gedachtenwisseling met de Klankbordgroep.

Ingekomen klachten

De klaagschriften werden allen ingeboekt in het elektronische registratiesysteem KLAVER. Tabel 1 geeft een overzicht van de verwerking van de ingekomen klachten in vergelijking met de twee voorafgaande jaren.

Ook in 2020 was het onvermijdelijk om de behandeling van een aantal klaagschriften door te schuiven naar het volgende jaar.

Bij de vergelijking en beoordeling van de getoonde cijfers moet men zich realiseren dat Norgerhaven pas op 1 september 2018 voor Nederlandse gedetineerden heropend werd. Dus 2019 was het eerste jaar dat voor beide instellingen – Esserheem en Norgerhaven – beklagzaken in een volledig jaar werden afgewikkeld. De invloed van een paar veel klagers op deze cijfers is niet nader onderzocht.

Tabel 1. Overzicht van de verwerking van de ingekomen klachten in de PI Veenhuizen 2018-2020.

Inrichting	PI Veenhuizen	PI Veenhuizen	PI Veenhuizen	
Verslagjaar	2018	2019	2020	
Instroom	647	1138	1043	
Uitstroom	555	1212	1018	
Doorloop termijnen in dagen	0-10 dagen	44 (7,9%)	101 (8,3%)	89 (8,7%)
	11-30 dagen	62 (11,2%)	144 (11,9%)	184 (18,1%)
	31-40 dagen	26 (4,7%)	108 (8,9%)	116 (11,4%)
	41-50 dagen	62 (11,2%)	124 (10,2%)	103 (10,1%)
	51-60 dagen	57 (10,3%)	116 (9,6%)	92 (9,1%)
	>60 dagen	304 (54,8%)	619 (51,1%)	434 (42,6%)
Beslissingen	Ingetrokken	103 (18,6%)	357 (29,5%)	332 (32,6%)
	Ingetrokken na bemiddeling op zitting	29 (5,2%)	14 (1,2%)	44 (4,3%)
	Niet-ontvankelijk	78 (14,1%)	146 (12,1%)	123 (12,1%)
	Gegronnd	65 (11,7%)	106 (8,8%)	92 (9,0%)
	Deels gegronnd	1 (0,2%)	3 (0,3%)	17 (1,7%)
	Ongegronnd	170 (30,6%)	265 (21,9%)	261 (25,6%)
	Overgedragen	40 (7,2%)	40 (7,2%)	73 (7,2%)
	Afdoening na rogatoir verzoek	69 (12,5%)	69 (12,5%)	58 (5,7%)

In iets minder dan de helft van de beklagzaken (42,6%) overschreed de duur van de behandeling van het beklag de maximaal toegestane behandeltermijn van twee maal vier weken. De laatste drie jaar vertoonde deze overschrijding een licht dalende tendens, maar bleef nog altijd onaanvaardbaar hoog. De vertraging werd hoofdzakelijk veroorzaakt door een structureel capaciteitsgebrek bij de functie van juridisch medewerker van de instellingen, ondanks dat de directie met behulp van stagiaires probeerde de werkdruk te verminderen. Voor het verrichte onderzoek door en de kwaliteit van de verweerschriften van de juridisch medewerker bestaat net als andere jaren grote lof.

Het aantal ingetrokken klachten liep op naar ongeveer een derde van het totaal aantal klachten (32,6%). We hopen dat deze tendens mede veroorzaakt wordt door de toenemende bemiddelende rol van de maandcommissarissen (zie eerder). Het aantal intrekkingen na bemiddeling ter zitting is toegenomen. Een verontrustend aspect was wel, dat een groot aantal klachten werd ingetrokken vlak voor of op de dag van de zitting waarop de klacht was geagendeerd. Bovendien verschenen gedetineerden zonder zich tijdig af te melden niet ter zitting. Deze gang van zaken had een storende invloed op een efficiënt verloop van de beklagzittingen.

Het aantal niet-ontvankelijke klachten vertoonde een licht dalende tendens. Ook in dit geval hopen wij dat deze tendens mede veroorzaakt wordt door de bemiddelende rol van de maandcommissarissen (zie eerder).

Ten slotte was het aantal gegrond verklaarde klachten vergelijkbaar met de jaren voor dit verslagjaar.

Medisch inhoudelijke klachten

Over (geanonimiseerde) medisch-inhoudelijke klachten werden we alleen geïnformeerd op ons uitdrukkelijk verzoek. Mogelijk had dit te maken met het relatief geringe aantal klachten van deze aard.

6) De adviestaak

Advies en inlichtingen

De Commissie van Toezicht heeft overeenkomstig art 7, lid 2c Pbw ten slotte tot taak ‘aan Onze Minister, de Raad en de directeur advies en inlichtingen te geven omtrent het onder art. 7, lid 2a gestelde.’ De commissie heeft in het verslagjaar aan de volgende onderwerpen intensiever aandacht besteed dan wel hierover nader aan de directie geadviseerd:

Winkelvoorziening In-made

De winkelvoorziening In-made in Almelo bleef voor het zoveelste jaar op rij een grote zorg voor de commissie en de directie. In grote eensgezindheid werd naar oplossingen gezocht voor een grote diversiteit van problemen. Nadat eerst een directielid zich in Almelo had georiënteerd, heeft op 30 november een delegatie bestaande uit twee commissieleden, een directielid, de juridisch medewerker en de twee speciaal voor deze problematiek vrijgemaakte medewerkers, een bezoek gebracht aan De Fabriek in Almelo, waar de winkelvoorziening In-Made voor onze instellingen wordt uitgevoerd. Onze conclusies en adviezen vanuit dit bezoek waren, dat het een verhelderend bezoek aan De Fabriek was, waarbij enerzijds veel inzicht werd verkregen in het proces van de uitlevering van winkelproducten, maar anderzijds ook de omissies (voor een deel) duidelijk werden. Het rekening-courantsysteem, dat in handen is van het SSC, heeft een ingrijpende verbetering, zodat gedetineerden op ieder moment een real-time overzicht van hun in- en uitgaven en dus van hun saldo kunnen hebben. Het zal vermoedelijk een grote inspanning betekenen om het SSC hiertoe te bewegen.

Het online bestellen van winkelproducten moet met kracht bevorderd worden om fouten in de afwikkeling van de bestelling en een juiste afrekening te voorkomen. Ook hierin schijnt het SSC en cruciale rol te spelen. De directie heeft onze conclusies en adviezen overgenomen en de toezegging gedaan met deze kennis zowel bij het SSC als in andere overlegsituaties aandacht voor deze noodzakelijke verbeteringen te vragen.

Vanwege de halsstarrigheid van deze problematiek - ondanks de grote inzet van de directie en het extra ingezette personeel om wekelijks de winkelleveringen bij de gedetineerden in goede banen te leiden - heeft de commissie gemeend ook de Nationale Ombudsman deelgenoot te maken van deze ongewenste situatie. De Nationale Ombudsman had al eerder en meer dan eens de minister op de onvolkomenheden van de winkelvoorziening gewezen en heeft dat inmiddels opnieuw gedaan. Uit ons bezoek aan De Fabriek in Almelo en uit ons contact met de Nationale Ombudsman is ons gebleken, dat deze problematiek niet uniek is voor onze instellingen. Ook dit onderwerp leent zich voor een gedachtenwisseling met de Klankbordgroep.

Verbouwing Groot Bankenbosch

Ter voorbereiding op de grote verbouwingen van de locaties Esserheem en Norgerhaven in 2022 werden in het verslagjaar bouwkundige en regiemvoorbereidingen getroffen om de locatie Groot Bankenbosch in de loop van 2021 als vervangende capaciteit in gebruik te kunnen nemen. De vervangende capaciteit wil men benutten om proef te draaien met een nieuwe vorm van detentie, waarbij zelfredzaamheid en herstelgerichte detentie leidend zijn in het regiem, maar ook in de bouwkundige indeling en uitstraling. Hiervoor werd een aantal werkgroepen ingericht, waaraan ook een lid van de commissie als toehoorder en adviseur deelnam.

Geneesmiddelendistributie

In 2019 had de commissie een advies over de veiligheid van de geneesmiddelendistributie aan de directie aangeboden. Over dit advies zou in het verslagjaar nader aandacht worden besteed. Mede als gevolg van de Covid-19 pandemie heeft dat overleg lang op zich laten wachten, maar uiteindelijk wel plaatsgevonden. Vastgesteld werd, dat de uitwerking van een aantal adviezen een langere adem nodig zal hebben en dat over de voortgang van de uitgezette aanpassingen regelmatig overleg zal plaatsvinden.

7) Overige vermeldenswaardige activiteiten en gebeurtenissen

Afdelingsbezoeken

Nog net voordat de Covid-19 pandemie toesloeg heeft de commissie haar jaarlijkse afdelingsbezoeken uit kunnen voeren. De commissie bezocht ook dit jaar een groot aantal afdelingen en ondersteunende diensten om met gedetineerden en medewerkers van gedachten te wisselen. Deze bezoeken geven de commissie veel informatie over het reilen en zeilen in de instelling en werden door de gesprekspartners zeer op prijs gesteld.

Matrassen

De kwaliteit van de matrassen blijft ondanks de vervanging in 2019 aanleiding voor regelmatige klachten. Dit bleek een landelijk probleem te zijn. Inmiddels is duidelijk, dat twee soorten matrassen beschikbaar zijn, één voor personen van minder dan 90 kg en één voor personen van meer dan 90 kg. Het werd in de loop van dit verslagjaar nog niet duidelijk welke matrassen in de PI Veenhuizen beschikbaar zijn en op welke wijze deze matrassen ter beschikking worden gesteld.

Ook de kwaliteit van de matrassen is een onderwerp voor een gedachtenwisseling met de Klankbordgroep.

Nieuwe werkwijze afnemen urinecontroles

In februari 2020 werd op de afdeling ISD een werkwijze ‘afname urinecontrole’ met meer aandacht voor de privacy van de gedetineerde ingevoerd. Bij deze werkwijze kreeg de gedetineerde ’s-ochtends bij het uitsluiten een UC-beker. Hij kon dan buiten het zicht van een PIW-er urine in het potje produceren. Zodra die productie had plaatsgevonden meldde hij dat bij de PIW-ers, die dan met een infrarood-thermometer de temperatuur van de urine controleerden. Deze temperatuur diende dan tussen de 34 en 37,5° Celsius te zijn. Was de temperatuur een lagere dan wel hogere temperatuur, dan werd de urineproductie als frauduleus beoordeeld en kreeg de gedetineerde een disciplinaire straf opgelegd. Er bestond geen mogelijkheid voor de gedetineerde om in tweede instantie mee te werken aan urineafname overeenkomstig artikel 3 RUPI.

Afname van urinemonsters dient sinds 1999 plaats te vinden volgens de algemeen geldende Regeling Urinecontrole Penitentiaire Inrichtingen (RUPI) (gebaseerd op Pbw art 30 lid 2). Deze regeling voorziet in ‘*onder direct visueel toezicht van de ambtenaar of medewerker*’ produceren van urine in een daartoe aan hem verstrekte opvangbeker. Bovendien dient de gedetineerde gedurende deze periode ‘*bij voorkeur in een ruimte te verblijven, waarin geen mogelijkheden aanwezig zijn de resultaten van de analyse te beïnvloeden*’.

Naar aanleiding van een klacht over deze werkwijze heeft onze beklagcommissie geoordeeld, dat de ingevoerde werkwijze op de ISD-afdeling niet dezelfde waarborgen bood als de genoemde voorwaarden in het nog immer dwingendrechtelijke artikel 3 RUPI. Nadat de klacht gegrond was verklaard, is de werkwijze aangepast. In de PI Rotterdam worden de gedetineerden in de gelegenheid gesteld om het vermoeden van fraude te weerleggen door alsnog mee te werken aan urineafname conform artikel 3 RUPI, onder visueel toezicht in een neutrale ruimte. Wanneer een gedetineerde dit weigert volgt een disciplinaire straf. De beklagcommissie heeft geoordeeld dat deze aanpak zorgvuldiger is.

LBB acties

In juni en september was het noodzakelijk een meer dan één dag durende LBB-actie te houden, omdat het ernstige vermoeden bestond, dat zich in de instelling een schietpen bevond. De acties gaven aanleiding voor een belangrijk aantal klachten over het geweld dat zou zijn gebruikt, het beschadigen van persoonlijke eigendommen, het niet reageren op (nood)oproepen, het niet kunnen luchten, over de wijze van verstrekken van de maaltijden en het niet naleven van de corona-maatregelen. Deze klachten gaven aanleiding twee leidinggevenden van het LBB-team uit te nodigen voor nadere uitleg over de normale gang van zaken bij een dergelijke actie en de bijzonderheden van met name de drie dagen durende actie in juni. De evaluatie van de actie in juni tussen de directie en het LBB heeft leermomenten opgeleverd voor de actie, die in september plaatsvond. Een toegezegd evaluatieverslag van het LBB heeft de commissie in het verslagjaar (nog) niet ontvangen.

Ook de uitvoering van LBB-acties is een onderwerp voor een gedachtenwisseling met de Klankbordgroep.

Ingebruikneming Klein Bankenbosch

Omdat de jeugdgevangenis Elker van Juvaïd (de voormalige JJI Het Poortje) zijn deuren sloot is besloten deze voorziening op het terrein van de locatie Norgerhaven in gebruik te nemen als afdeling voor ISD-ers. Dit zou aan het einde van het verslagjaar zijn beslag krijgen, maar moest uitgesteld worden naar begin januari 2021.

De volledige ISD-afdeling in Norgerhaven wordt dan verhuisd naar het Elker-gebouw, dat verder door het leven zal gaan als Klein Bankenbosch met in totaal 90 plaatsen, inclusief 18 EZV-plaatsen, waarvan zes plaatsen voor mindervaliden. De 48 plaatsen in Norgerhaven zullen dan ter beschikking komen van de HvB.

Deze uitbreiding van het aantal plaatsen zal meer inspanning van de commissie vragen in het maandcommissariaat en de beklagzittingen.

Gedetineerdensurvey

Aan het eind van het jaar kreeg de commissie inzage in de *Gedetineerdensurvey & Bezoekerssurvey 2019. Rapportage over het leefklimaat, hospitality en nazorg* van de PI Norgerhaven en Esserheem (maart 2020). Uit deze *Life in Custody*-studie bleek, dat de PI Veenhuizen als geheel en de beide locaties in het bijzonder goed hebben gescoord. De directie zal nog met een analyse komen met actiepunten op onderdelen die minder scoorden.